

De **Werkgroep Liturgie** denkt na over de vorm van de eredienst. Deze keer wil ik graag samen met u kijken naar '**waarom liturgie?**' en de volgende gedachten met u delen ter overweging.

Als het over God gaat, zijn we allemaal leerlingen: we weten er niets van. Van God kunnen we alleen iets weten als we daar hulp bij krijgen. In Jesaja 50 : 4 lees ik: 'Elke ochtend wekt hij mijn oor'; jawel, elke dag opnieuw. God zelf moet ons leren luisteren. Iedere keer weer, want voordat je het weet, denk je dat je God wel zo'n beetje door hebt. En dan is God niet wie Hij werkelijk is, maar een verlengstuk van onze eigen ideeën. Dit is waar de liturgie ons bij wil helpen: dat we wakker worden. Dat we de kerk uitgaan met een oor voor God die ons aanspreekt door alles van het leven heen; ook op maandag.

God kun je niet ontmoeten zoals je mensen kunt ontmoeten. Wij leven *in* de wereld, maar God *omvat* de wereld. Wij zijn beperkt maar God overstijgt alle grenzen. Wij zijn nog niet alles wat we kunnen zijn. God is volmaakte schoonheid en goedheid en rechtvaardigheid. Wij zijn vooral bezig met onszelf en wat wij nodig hebben. Hooguit hebben we een kleine groep mensen waar wij ons mee verbinden. Maar God is verbonden met de hele wereld en alle tijden. Wij gaan dood. Maar God neemt de dood in zichzelf op. Er liggen dus nogal wat verschillen tussen God en ons. Die verschillen kunnen we niet overslaan als we God zoeken. De liturgie helpt ons om recht te doen aan die verschillen. Zo wordt voorkomen dat we onze eigen god als een soort uitvergroott mens zien.

Moet je God buiten je zelf zoeken, of zit Hij ergens in je hart? Komt Hij naar je toe, of komt Hij in je op? Is geloof een privé zaak, of heb je anderen nodig? Dit soort vragen spelen een rol in de vormgeving van de kerkdienst. Wij zijn mensen van tegenstellingen: binnen-buiten; objectief-subjectief; verstand-gevoel; individueel-samen. Maar God valt niet binnen onze wereld van tegenstellingen. Hij komt naar ons toe én Hij komt in ons op.

Hij is buiten, maar ook binnen. Hij raakt ons op lagen die dieper liggen dan verstand of gevoel. Maar niet doordat ons denken en voelen overgeslagen wordt. In de liturgie wordt er dan ook niet voor één kant gekozen. Die spanning wordt vastgehouden. Zo wil de liturgie een ruimte van ontmoeting bieden waarbij zowel mensen als God recht wordt gedaan.

De muziek en de gebeden zijn bijvoorbeeld niet alleen maar emotioneel. Soms doen ze zelfs wat afstandelijk aan. Liederen met 'ik' worden afgewisseld met 'wij'. Het tempo is niet opzwevend. De taal is soms oud en vreemd. Daarmee wil de liturgie ons vrij maken van het al te persoonlijke. Liturgie wil ons uitnodigen om ons te openen voor wat we nog niet kennen en nog niet weten. God valt niet te zien als we alleen maar kijken naar wat *wij* nuttig of nodig of aangenaam vinden. Dan wordt God een verlengstuk van onze behoeften. Dat is weinig bevrijdend. Daarom zijn de teksten en de liederen die in de kerk gebruikt worden van een bepaalde kwaliteit. Soms duurt het een hele tijd voordat je daar de smaak van te pakken krijgt. Maar dan bieden ze een ruimte waardoor wij meer gaan ervaren dan ons privé-gevoel.

Sommige vormen van de kerkdienst doen vooral een beroep op ons verstand. Andere elementen raken onze emoties. Verstand én gevoel willen meekomen in de ontmoeting met God. Toch hebben beide hun beperkingen. God komt vaak niet verder dan wat *wij* voelen of denken. Als ons gevoel niet geraakt wordt, dan denken we dat we niets van God hebben gehoord. Als ons verstand onbevredigd blijft, dan menen we dat het Woord niet klonk. Zo blijven wijzelf de maat voor het Woord van God.

Maar Gods levende Woord valt niet in te passen: we zullen zelf naar buiten moeten komen. Daar helpt de liturgie bij.

Er zijn een aantal vaste onderdelen in de dienst. Dat is nogal saai voor ons gevoel en verstand. Dat is precies de reden waarom ze deel uit maken van de liturgie. Herhaling die je toch met aandacht doet, kan namelijk een diepere laag in mensen aanboren.

Vaste woorden en melodieën kunnen een soort ruimtegevende werking krijgen. Dat hebben we van de kloosters geleerd.

Heel vroeger kende de kerkdienst al twee hoofdelementen: de bijbellezing met uitleg en de Maaltijd van de Heer; twee vormen waarin het Woord van God tot ons komt; Schrift en Tafel. Daar is het Woord van God.

De hele bedoeling van de liturgie is ons in staat te stellen het Woord van God te ontvangen. Dat wil zeggen: dat wij onder invloed komen van Gods scheppende en vernieuwende werking in de wereld. Om, net als Jezus, van God uit in beweging gebracht te worden. God wil de motor, de inspiratie zijn van ons leven. Maar dat kan alleen als wij Hem willen ontvangen. Geleidelijk aan kunnen wij open worden voor wat aan ons gegeven wil worden. De liturgie nodigt ons uit om uit ons privé gevoel te komen; om onze voorgenomen ideeën losjes in de hand te houden; om onszelf in werkelijkheid onder ogen te zien (niet meer kleineren, niet meer groothouden.....); om ons kringetje van vriendschap en verbondenheid te verbreden; onze aandacht van onszelf los te weken en te vestigen op die Ander die ons nadert. Want zo is de bedoeling: wij naderen God, maar we ontdekken: *Hij* nadert óns. *Wij* roepen tot God, maar we merken: *Hij* spreekt. *Wij* zoeken, maar *Hij* heeft ons gevonden.

De liturgie wil ons doen ontdekken en ervaren wat het hart van het leven is: aanbidding en mysterie. De liturgie is als het ware een oefening om ons hele leven in dank en aanbidding aan God aan te bieden, in antwoord op Zijn vrijgeevige liefde. Onze aanbidding van God is tegelijk bevrijding van alle invloeden die ons leven kunnen domineren. Als wij niet zo opgesloten zijn in ons eigen ik, kan er veel meer gegeven worden, niet alleen in de kerk maar ook door de week. Het Woord van God spreekt tot ons in alle omstandigheden van het leven, maar vaak ontgaat het ons. Dwars door het lichte geluk en het zwarte verdriet, in de sleur en verveling, in onrust of verwarring: God spreekt tot ons en wil ons naar onze bestemming voeren. Totdat de hele schepping één lofzang is geworden...

Het heeft de Heilige behaagd
mij in armoede te bewonen,
een schamel huis, een onderkomen
van niets, waarin het licht zich waagt
en wordt getemperd door de wanden,
maar mild in schijnselen blijft branden.

Lamp die in mij te wiegen hangt,
naam die mij woorden zacht leert spreken,
wijsheid die niet meer wil ontbreken
in mij die naar uw licht verlangt,
ik wil nu gaan op rechte wegen.
Geen tegenstander houdt mij tegen.

Al wordt ik onverhoeds gewond,
al komen zij om mij te schenden,
ik weet tot wie ik mij kan wenden:
ik leef met U in vast verbond,
Gij die mij naar U hebt geschapen
en in wiens kracht ik mij ontwapen.

Om hier te horen en te zien
een afglans van uw hoge lichten,
waarvoor zelfs serafijnen zwichten
als vuur dat vuur tot branden dient,
komen de mensen moe van strijden
op adem bij mij in mijn lijden.

Tekst: Maria de Groot.
Liedboek 548.